

Реалізація творчих здібностей та обдарувань дітей дошкільного віку загального розвитку та з особливими освітніми проблемами у процесі рукотворчої праці.

Галина Лопачук, вихователь – методист
вищої категорії закладу дошкільної освіти
(ясла – садок) компенсуючого типу (спеціальний)
«Центр Пагінець» міської ради, м. Рівне

Головними принципами державної політики в сфері освіти дітей дошкільного віку є: її доступність для кожної дитини; забезпечення умов для реалізації здібностей, інтересів, потреб і всебічного розвитку дитини; єдність навчання, виховання та розвитку; поєднання сімейного і суспільного виховання; наступність дошкільної та початкової освіти; дитиноцентризм та особистісно орієнтований підхід до розвитку дитини; відповідність змісту, рівня й обсягу освіти дітей дошкільного віку особливостям вікового розвитку дитини. Всі культурні цінності, накопичені людством – результат їх творчої діяльності, і те, наскільки просунеться вперед людське суспільство в майбутньому, визначатиметься творчим потенціалом підростаючого покоління.

Ігрова, дослідно-пошукова діяльності надають кожній дитині можливість для пізнання самої себе серед інших, знаходження свого місця в дитячо-дорослому співтоваристві, створюють сприятливі можливості формування базових особистісних якостей дітей (активності, самостійності, ініціативності, креативності, відповідальності). Важливим для розгортання специфічно дитячих видів діяльності (ігрової, комунікативно-мовленнєвої, предметно-продуктивної, пізнавальної, рухової) є застосування широкої палітри форм і методів їх організації (полілог, досліди та експериментування, екскурсії, творча командна робота, інтерактивні методи навчання). Особливе значення серед форм освітнього процесу має організована дорослими пізнавальна діяльність дітей, у процесі якої вони отримують необхідний поштовх для цілеспрямованого руху в реалізації своїх задумів, навчаються культури мислення, пізнання, конструктивної взаємодії з однолітками і

дорослими. Необхідним для забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти є усвідомлення педагогами й батьками вікових особливостей і можливостей конкретного періоду життя дитини.

Система дошкільної освіти має реалізувати освітні потреби всіх дітей дошкільного віку, зокрема дітей з особливими освітніми потребами (обдарованих дітей і тих, хто має порушення). Це вимагає посилення уваги суспільства до організації освітнього процесу на інтеграцію дітей із особливими освітніми потребами в дитячу спільноту; запровадження системи психолого-педагогічного супроводу дітей і раннього втручання. У дітей з порушенням інтелекту від народження не з'являється активна пізнавальна зацікавленість до предметів та явищ, не розвивається орієнтовно-пошукова самостійність без спеціально організованих умов виховання. Важливим є набуття самостійності, збагачення кола їх пізнавальних інтересів, розширення та поглиблення їх пізнавальних орієнтацій при вирішенні творчих завдань. При цьому дорослий стимулює активне самостійне вирішення творчих завдань кожною дитиною, проявлення нею ініціативи, неповторності, оригінальності.

Розвиток творчої особистості, реалізація здібностей та обдарувань був і залишається однією з актуальних проблем виховання дітей дошкільного віку. Великий потенціал для розкриття дитячої художньої творчості виявляється в рукотворчій праці. Н. М. Голота наголошувала на цінності рукотворчої праці, адже вона є засобом виявлення внутрішнього світу людини. Дитина виражає своє ставлення до побаченого, почутого, виявляє заповітні думки і почуття. В процесі виконання робіт з художньої праці дитина з особливими потребами не лишається пасивною, вона вчиться самостійно пробувати, перевіряти, винаходити. Заняття з художньої праці передбачають включення ігрових форм, методів, проблемних ситуацій, які сприяють активізації мислення, уяви, розвитку зорового, слухового сприймання, пізнавального інтересу та самостійності. Рівень розвитку пізнання зумовлюється індивідуально-психологічними особливостями дітей та умовами виховання. Важливо формувати пошукові спроби дитини через заняття з рукотворчої праці.

Розвиток самостійного пізнання дитини є невід'ємною частиною дитячої творчості. Сформувавши інтерес до певного виду діяльності, дитина захоплюється процесом творчості. Рукотворча праця сприяє психічному розвантаженню та відновленню життєвих сил організму, що особливо необхідно дітям з особливими освітніми потребами. Завдяки рукотворчій праці у дітей відбувається якісний стрибок у процесі соціалізації, подолання самотності та формування самостійності. Для цього створюю умови саморегуляції особистості дитини, формуючи в неї вміння пізнавати навколишній світ, себе, інших людей, бажання практично застосовувати набуті знання.

Важливо дати дитині можливість замислитись, почати самостійно міркувати, виконувати завдання. В жодному разі не примушувати, адже, що не дитина, то цілий світ: у кожної свої радощі, свої переживання. І десь у найпотаємнішому куточку – своя струна. Вона звучить по – своєму, по – особливому. Добре, коли ця струна озветься, зазвучать позитивні звуки дитячого серця. Довгі пошуки істини приводять на стежину творчості. Ще Арістотель сказав, що мислення починається з подиву, тому продумуючи кожне завдання, найперше задумуюсь, чим зможу сьогодні здивувати дітей, чим пробуджу, зворушу думку. Найважливіше – це підвести дитину до того, щоб вона відчула себе не спостерігачем, а учасником дійсності. Лише тоді вона відкриє для себе безліч таємниць. Намагаюся збагатити коло її пізнавальних інтересів; розширюю та поглиблюю пізнавальну орієнтацію при вирішенні творчих завдань; поступово вводжу обмеження та затруднення; стимулюю активне самостійне вирішення творчих завдань кожною дитиною. Дітям цікаво діяти спільно з дорослим, їх більше всього цікавить процес дії, а чим старша дитина – результат. Постійно створюю ситуації, які сприяють активному застосуванню набутих знань і умінь; після цього завдання ускладнюю, щоб діти вчилися долати труднощі, привчалися доводити розпочату справу до завершення; націлюю на пошук нових творчих рішень, проявлення неповторності, оригінальності.

Використання нетрадиційних технік в роботі з дітьми підвищує інтерес до діяльності, сприяє бажанню творити неординарно, захоплююче. Це стосується дітей з особливими освітніми потребами. Варіативність різних матеріалів, їх легка трансформація, постійна змінність та абстрактність сприяють вільному виявленню ініціативи, допомагають формуванню у них пізнавальних інтересів. Виконуючи роботу «Нова шубка для котика», діти вчилися скручувати серветки, наклеювати дрібне насіння та оздоблювати шубку допоміжним матеріалом - (виконували колективну роботу). Працюючи над завданням «Подаруємо пір'ячко пташці», діти мали змогу виготовляти об'ємну роботу – заповнювали всю поверхню тіла пташки пір'ям, (яке зібрали від папуги). В роботі «Доріжка до зайчикової мами» дітям давалася можливість вибору матеріалу – (лушпиння фісташок, шапочки жолудів, половинки гороху, кольоровий папір...) для безпосередньої побудови доріжки (доріжка будь – якої форми), це слугувало розвитку у дітей фантазії, уяви, мислення. Малюючи тюльпани, діти вибирали необхідні обладнання для роботи (виделки, пензлі, палички, тички), створювали неповторні роботи на тему: «Зацвіли тюльпани». Великий запас для творчості містить в собі природний матеріал, який є справжньою коморою фантазії, лише потрібно уявити собі, і на думку приходить безліч ідей. Цінним являється використання дітьми покидькового матеріалу у роботі з рукотворчої праці.

Вважаю основною умовою реалізації творчих здібностей та обдарувань – забезпечення мислительної діяльності та практичного досвіду дітей як загального розвитку, так і з особливими потребами; підтримання дивних ідей, невластивих в реальному світі; заохочення в добрих діях, проявлення співпереживання до невдач. З дітьми з особливими потребами використовую в роботі прийом короткочасного зняття опіки, накреслюю, що потрібно зробити і відходжу, удаючи зайнятість. Їх більше хвалю та заохочую до співробітництва, роблю якомога менше зауважень. Це позитивно впливає на підвищення соціального статусу дитини серед однолітків та розвитку ініціативи. Діти вчаться висловлювати передбачення, емоційно зближуються

один з одним. Одночасно здійснюється вплив на самооцінку дітей, на їх адекватність з урахуванням індивідуальних особливостей. Діти працюють самостійно, виконуючи завдання, незалежно від думки інших дітей. Отже, неоціненний вплив для розкриття дитячої художньої творчості виявляється у рукотворчій праці, тому слід створити всі умови для того, щоб дитина сама могла вести пошуково-дослідну діяльність, а найголовніше, щоб вирішувала різні питання по-своєму.

Залучення батьків до освітнього процесу закладу дошкільної освіти утворює позицію, згідно з якою кожен із батьків дитини є відповідальним за її навчання, виховання і розвиток. Проблемою на сьогодні є передчасне і надмірне використання батьками різноманітних електронних пристроїв як засобів навчання і розваги дітей, що робить малюків залежними від гаджетів, ускладнює орієнтацію в реальному світі, призводить до їх психологічного виснаження. Для уникнення кризових явищ у процесі розвитку дитини батьки повинні бути добре обізнаними із закономірностями розвитку дитини, її якісними досягненнями, адже рівень пізнання зумовлюється індивідуально-психологічними особливостями дітей та умовами виховання. Працюючи з батьками наголошую, що фантазія є специфічною особливістю, і без неї неможливо в повній мірі розвивати мислення. Дитина повинна фантазувати: не слід заважати їй. Батькам потрібно повірити в диво. Якщо дитина – вроджена творча особистість, вона буде по – іншому дивитися на повсякдення. Даю поради для батьків, консультації; пропоную педагогічну літературу; організую виставки робіт, виконаних спільно з дітьми та індивідуально; раджу побільше гратися з дитиною, адже під час гри виявляється творча активність, розвивається фантазія, уява. З досвіду роботи можу сказати, що батьки з інтересом долучаються до роботи, адже їм цікаво самим спробувати, що виготовляють їхні діти. Головна мета в роботі з дітьми – навчити їх думати, розмірковувати, порівнювати, встановлювати зв'язки, робити висновки та працювати самостійно, проявляючи творчість.